

"OILA VA XOTIN-QIZLAR" ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI

MAHALLALARDA TARBIYASI OG'IR VOYAGA YETMAGAN BOLALAR BILAN ISHLASH MEXANIZMLARI

USLUBIY QO'LLANMA

"Mahalla va oila" nashriyoti
Toshkent – 2023

UO'K
KBK
A 91

Mahallalarda tarbiyasi og'ir voyaga yetmagan bolalar bilan ishlash mexanizmlari ("Fuqarobay", "Oilabay", "Mahallabay" ishlash metodikasi): Uslubiy qo'llanma / I.Ismailov, Sh.Sh.Uzakov, N.A.Israilova, U.I.Mirzatillayev. – Toshkent: "Mahalla va oila" nashriyoti, 2023. – 176 b.

Mualliflar:

I.Ismailov, Sh.Sh.Uzakov, N.A.Israilova, U.I.Mirzatillayev

Taqrizchilar:

O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Jamoat xavfsizligi universiteti professori,
pedagogika fanlar doktori, professor **R.M.Maxmudov**

Toshkent davlat yuridik universiteti professori,
yuridik fanlar doktori, professor **Q.R.Abdurasulova**

O'zbekiston Respublikasi IIV Jamoat xavfsizligi departamenti
Huquqbuzarliklar profilaktikasi xizmati boshlig'i, polkovnik **B.E.Berdialiyev**

Mazkur uslubiy qo'llanmada mahallalarda tarbiyasi og'ir bolalar bilan ishlashni tashkil etishning zaruriyati va ahamiyati, tarbiyasi og'ir bolalar tushunchasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari hamda shakllanishini taqozo etuvchi omillar, ularning biri sifatida noqobil va muammoli oilalar, shuningdek, "Obod va xavfsiz mahalla", "Xavfsiz ta'lim" tamoyili asosida bunday toifadagi bolalar va oilalar bilan ishlashni tashkil qilish, mazkur yo'nalishda faoliyat olib boruvchi subyektlarning bu sohadagi funksional majburiyatlarini amalga oshirish mexanizmlarining tahlili asosida "fuqarobay", "oilabay" "mahallabay" ishlash metodikasini samarali qo'llash maqsadida tayyorlangan bo'lib, mahalla fuqarolar yig'ini raisi, profilaktika (katta) inspektori, hokim yordamchisi, xotin-qizlar faoli, yoshlar yetakchisi, shuningdek, sektor rahbarining ish faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

"Oila va xotin-qizlar" ilmiy-tadqiqot institutining Ilmiy-uslubiy kengashida ma'qullangan.

ISBN 978-9943-9183-3-7

© "Oila va xotin-qizlar" ilmiy-tadqiqot instituti, 2023
© "Mahalla va oila" nashriyoti, 2023

KIRISH

O'zbekistonda bolalar va yoshlarga ko'rsatilayotgan tizimli g'amxo'rlik, hurmat va mehr, shuningdek, o'sib kelayotgan avlodning ravnaqiga, kamol topishiga qaratilayotgan alohida e'tibor bolalar va yoshlar masalalarining davlat siyosati darajasiga ko'tarilganini yaqqol ko'rsatib turibdi. Yoshlarga oid davlat siyosatining alohida Qonunda, Taraqqiyot strategiyasining 70-maqsadida mazkur siyosatni takomillashtirish yo'nalishlarining aniq belgilangani va ular asosida tizimli kompleks chora-tadbirlarning amalga oshirilayotgani Yangi O'zbekistonda yuksak ma'naviy, intellektual, jismoniy va axloqiy jihatdan kamolotga erishgan avlodning shakllanishiga xizmat qiladi.

Mustaqillik yillarida bolalar, ayniqsa, ijtimoiy himoyaga muhtoj bo'lgan bolalar huquqlarining kafolatlarini ta'minlash, shu jumladan, tarbiyasi og'ir bolalar bilan ishlashning huquqiy va institutsional asoslarini yaratish, bu sohada bola huquqlariga oid xalqaro majburiyatlarning to'liq va samarali bajarilishi mexanizmlarini milliy qonunchilik tizimi va amaliyotiga joriy etish borasida salmoqli ishlar amalga oshirilib kelmoqda.

O'zbekistonda inson, xususan, bolalar, ayniqsa, ijtimoiy himoyaga muhtoj bolalar, shu jumladan, tarbiyasi og'ir bolalar huquqlarining kafolatlarini amalda ta'minlashning mutloq yangi tizimini shakllantirish borasida kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilishi belgilangan.

Mamlatimizda bolalar, xususan, ijtimoiy himoyaga muhtoj bo'lgan bolalar huquqlari kafolatlarini ta'minlash orqali tarbiyasi og'ir bolalar shakllanishining barvaqt oldini olish maqsadida tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

Yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga muvofiq O'zbekiston suveren, demokratik, huquqiy, ijtimoiy va dunyoviy davlat (1-modda) maqomida o'z hududida ham, uning tashqarisida ham o'z fuqarolarini himoya qilish va ularga homiylik ko'rsatish kafolatini (23-modda) ta'minlash majburiyatini o'z zimmasiga olgan.

MUNDARIJA

Kirish	3
1-§. Tarbiyasi og'ir voyaga yetmagan bolalarning o'ziga xos xususiyatlari va ularning shakllanishini taqozo etuvchi omillar tahlili	13
2-§. Tarbiyasi og'ir bolalar huquqlarining kafolatlarini ta'minlashning huquqiy asoslari	31
3-§. Mahallalarda tarbiyasi og'ir voyaga yetmagan bolalar va noqobil hamda muammoli oilalar bilan "fuqarobay", "oilabay" va "mahallabay" ishlash tizimi va uning mexanizmlari	64
4-§. Tarbiya koloniyasi, respublika o'quv-tarbiya muassasalarida va ulardan qaytgan voyaga yetmagan bolalar bilan ijtimoiylashuv hamda profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish mexanizmlari	99
Xulosa	140
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati	143

MAHALLALARDA TARBIYASI OG'IR VOYAGA YETMAGAN BOLALAR BILAN ISHLASH MEXANIZMLARI

USLUBIY QO'LLANMA

“Mahalla va oila” nashriyoti
Toshkent – 2023

Nashr uchun mas'ul: **B. Mavlonov**
Muharrirlar: **U. Yunusov,**
O'. Nomozova
Badiiy muharrir: **F. Sobirov**
Dizayner-sahifalovchi: **L. Abdullayev**

1940

Nashriyot ro'yxat raqami № 1043191. 24.09.2021-y.
Bosishga ruxsat etildi: 11.05.2023.
“Fira Sans” garniturası. Qog'oz bichimi: 70x100 1/16
Nashriyot bosma tabog'i 7,4.
100000, Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek tumani,
M.Ismoilıy ko'chasi 1-G uy.

«Pages print» MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent, Olmazor tuman, Chimboy ko'chasi, 8-uy.

